

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เป็นฐานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังนี้

1. การศึกษาพิเศษ
  - 1.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ
  - 1.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
  - 1.3 หลักปรัชญาในการจัดการศึกษาพิเศษ
  - 1.4 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
  - 2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
  - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
  - 2.3 ปรัชญาการเรียนร่วม
  - 2.4 ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม
  - 2.5 รูปแบบการจัดการเรียนร่วม
  - 2.6 แนวทางและหลักการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม
  - 2.7 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม
3. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)
  - 3.1 นักเรียน (S = Students)
  - 3.2 สภาพแวดล้อม (E = Environment)
  - 3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A =Activities)
  - 3.4 เครื่องมือ (T = Tool)
4. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
5. การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษมีความเชื่อว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจะได้รับการศึกษาในระบบ การศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนตามปกติ ในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านและในชุมชนที่อาศัย ได้เข้าร่วม กิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่เป็นเด็กปกติ แนวคิดนี้ต่างกับแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงกลางของศตวรรษที่ 18 คือ แนวคิดนี้เชื่อว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ต้องได้รับการศึกษาแบบที่จัดในชั้นเรียน นักเรียนที่ต้องการวิธีสอนแบบพิเศษ เทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวก การบำบัดหรือการช่วยเหลือ เฉพาะตัวเป็นสิ่งที่จะต้องจัดให้ในชั้นเรียนปกติ ซึ่งแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษา ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา

1.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ

วาริ ธิระจิตร (2541 อ้างถึงใน วรวรรธน ุชนพรัญญทิพย์, 2548: 1) ให้ความหมายของ คำว่าการศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาทั้งด้านการเรียนการสอนและบริการที่จัดให้แก่เด็กพิเศษ ที่มีความบกพร่องต่างๆ ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือ การเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด และภาษา ให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ขาดไป และตัดทอนความรู้ที่ไม่จำเป็น

ฐานิยา บุญเกียรติ (2538 อ้างถึงใน วรวรรธน ุชนพรัญญทิพย์, 2548: 2) ให้คำจำกัด ความของการศึกษาพิเศษว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ ทุกประเภทที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับ สภาพของร่างกาย อารมณ์และความสามารถของแต่ละบุคคล อันเป็นความเสมอภาคที่ควรจะได้รับ จากรัฐ ทั้งเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริม ให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาความสามารถและ ความถนัดตามศักยภาพของตนเอง

ศรียา นิยมธรรม (2541 อ้างถึงใน เจษฎา แก่นนาคำ, 2545: 7) ได้ให้ความหมายของ การศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การให้การศึกษแก่ผู้เรียนเป็นพิเศษทั้งโดยวิธี การสอน การจัดเทคนิคการสอน และการให้บริการ ทั้งนี้ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ด้อยโอกาส สอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2533 อ้างถึงใน เจษฎา แก่นนาคำ, 2545: 7) กล่าวว่า การศึกษา พิเศษ คือ การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กมีความต้องการพิเศษ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่อง ทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการ เคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่ จากการศึกษาเหมือนเด็กปกติ จึงมีการจัดการศึกษาอีกแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการและความสามารถของเด็กเหล่านี้ สมิธ และคณะ (Smith and Other, 1983: 9 อ้างถึงใน วิลาวัลย์ วงศ์คุณาโรจน์, 2545: 12) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษ หมายถึง วิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดตัวแปรต่างๆ ทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การป้องกัน การลด หรือการจำกัดสภาพต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความบกพร่องสำคัญต่างๆ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ทางสติปัญญา ทางการสื่อความหมาย ทางการเคลื่อนไหวทางสังคม และทางอารมณ์ของเด็ก

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกประเภท โดยเน้นการตอบสนอง ความต้องการพิเศษที่จำเป็น มีผลต่อการจัดการศึกษาทุกรูปแบบของการเรียนรู้ และการสร้างเสริมศักยภาพส่วนบุคคลให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม

1.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ศรียา นิยมธรรม (2550: 94) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึงเด็กที่มีพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากความบกพร่อง หรือข้อจำกัดของเด็กเอง หรืออาจเนื่องมาจากพัฒนาการที่ช้ากว่าวัย จึงเป็นเหตุให้เด็กกลุ่มนี้ไม่อาจพัฒนาความสามารถทางการศึกษาได้ดีเท่าที่ควร จากการศึกษา การสอนตามปกติ จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการจำเป็นของเด็ก สอดคล้องกับ วารี ภิระจิตร (2541: 12 อ้างถึงใน สุพล หงษาชาติ, 2546: 9) ให้ความหมายคำว่าเด็กพิเศษ หรือ Exceptional children หมายถึง เด็กที่มีลักษณะพิเศษซึ่งหมายรวมถึงเด็กปกติที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคมซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบ กระเทือนต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 อ้างถึงใน เจษฎา แก่นนาคำ, 2545: 7) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่า หมายถึง เด็กที่แสดงให้ปรากฏเห็นเด่นชัดว่า มีความลำบากในการเรียน ซึ่งจำเป็นต้องหามาตรการที่แตกต่างไปจากเด็กปกติและนำมาใช้กับเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กเรียนหนังสือได้

สรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม อาจมีความเบี่ยงเบนรุนแรงถึงขั้นกระทบ กระเทือนต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนแบบทั่วไป เด็กเหล่านี้จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้เหมาะสม เพื่อให้ได้รับการเรียนรู้ที่ตรงตาม ความต้องการ

พิเศษของแต่ละบุคคล ด้วยวิธีการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การพัฒนาศักยภาพ ทุกด้าน และการประเมินผลที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งเป็นที่มาของการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม

1.3 หลักปรัชญาในการจัดการศึกษาพิเศษ

เบญจา ชลธาร์นนท์ (2543: 8) ได้กล่าวถึง แนวคิดและปรัชญาเบื้องต้นที่จะทำให้ การศึกษาพิเศษบรรลุถึงจุดหมายดังนี้

3.1.1 แนวคิดและปรัชญาการศึกษาพิเศษ

- 1) เด็กพิเศษทุกคนสามารถเรียนรู้หรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
  - 2) สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพิการ
  - 3) ความพิการของเด็กบางคนไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป ในหลายกรณีการศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
  - 4) บุคลากรจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถและได้รับการฝึกงานตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานตนเอง
  - 5) ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิเศษให้เด็กมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive self - image) และยอมรับสภาพความเป็นจริงของตน
  - 6) การศึกษาพิเศษ ควรใช้วิธีสอนแบบส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล (Individualized instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน
  - 7) การศึกษาพิเศษควรจัดตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการและทำให้เด็กมีสัจจะการแห่งตน (Self - realization)
  - 8) ในการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนปกตินั้น ถือเป็นแนวปฏิบัติเมื่อไม่มีปัญหาหรือไม่มีอุปสรรคอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ
- ศรียา นิยมธรรม (2541 อ้างถึงใน สมศักดิ์ ไชยโชติ, 2550: 24) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อถือและหลักปรัชญาต่อไปนี้

3.1.2 รากฐานความเชื่อถือและปรัชญาการศึกษาพิเศษ

- 1) ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ ควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กพิเศษ
- 2) เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน โดยเร็วที่สุด ในทันทีที่ทราบว่าเป็นเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป

3) การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้หรือหากสภาพความบกพร่องอยู่ในขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมกับคนปกติได้ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้สัมผัสกับสังคมปกติ

4) การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ

5) การศึกษาและการฟื้นฟู การบำบัดทุกด้านควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคลรวมถึงการจัดกิจกรรมการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน และอยู่ในระดับความสามารถใกล้เคียงกัน

6) การจัดโปรแกรมสอนเด็กพิเศษควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงการพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ แม้ตนจะมีความบกพร่องแต่ก็ยังสามารถบางอย่างเท่ากับ หรือดีกว่าคนปกติอื่นจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7) การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจจะแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8) การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่แรกเกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาพิเศษ คือการจัดการเรียนการสอนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทุกด้านอย่างต่อเนื่อง และควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการรวมถึงเรื่องการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความบกพร่องของแต่ละคน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาพิเศษควรจัดตั้งแต่เล็ก/แรกพบ เพื่อลดปัญหา และจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน

1.4 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจำแนกประเภทความพิการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 9 ประเภท (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทของคนพิการทางการศึกษา, 2552:3) ดังนี้

1.4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับตาบอดสนิท แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1) คนตาบอด หมายถึง คนที่สูญเสียการมองเห็นมากจนต้องใช้อักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีการฟังเทป หรือแผ่นเสียงการเรียนการสอน หรือการตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดี เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6/60 หรือ 20/200 ลงมาจนบอดสนิท

2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง คนสูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน หากตรวจวัดสายตาความชัดของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับระหว่าง 6/18 หรือ 20/70 ถึง 20/60 หรือ 20/200 หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

1.4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยิน ตั้งแต่ระดับ หูตึงน้อย ถึง ระดับหูหนวก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) คนหูหนวก หมายถึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางการได้ยินไม่ว่าจะใส่ หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม โดยมาตรฐานสากลคนหูหนวกคือ ผู้ที่ไม่ได้ยินตั้งแต่ที่ 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2) คนหูตึง หมายถึง ผู้ที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะรับข้อมูลผ่านทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใช้เครื่องช่วยฟังหรือไม่ก็ตาม โดยทั่วไปจะใช้เครื่องช่วยฟังเมื่อมีระดับการได้ยินอยู่ระหว่าง 60 - 90 เดซิเบล

1.4.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง คนที่พัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดระดับสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีสติปัญญาค่าต่ำกว่าบุคคลปกติทั่วไป และความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม การดูแลตนเอง การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน ซึ่งลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญา จะแสดงอาการก่อนอายุ 8 ปี แบ่งความบกพร่องของสติปัญญาได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

- 1) บกพร่องระดับเล็กน้อย ระดับเขาวนปัญญา ประมาณ 50 - 70
- 2) บกพร่องระดับปานกลาง ระดับเขาวนปัญญา ประมาณ 35 - 49
- 3) บกพร่องระดับรุนแรง ระดับเขาวนปัญญา ประมาณ 20 - 34
- 4) บกพร่องระดับรุนแรงมาก ระดับเขาวนปัญญา ประมาณต่ำกว่า 20

1.4.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมส่วน อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรัง มีความพิการทางระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ในสภาพปกติ ทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ได้แก่ ตาบอด หูหนวก แบ่งเป็นประเภทดังนี้

1) โรคของระบบประสาท เช่น โรคอัมพาตเนื่องจากสมองพิการหรือ ซีรีบรัลพัลซี (Cerebral Palsy) โรคลมชัก มัลติเพิล สเคลอโรซิซ (Multiple Sclerosis)

- 2) โรคทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ข้ออักเสบ เท้าปุก โรคกระดูกอ่อน โรคอัมพาต กล้ามเนื้อลีบหรือมีสคิวลาร์ ดิสโทรफी (Muscular Dystrophy) กระดูกสันหลังคด
- 3) การไม่สมประกอบมาตั้งแต่กำเนิด เช่น โรคสี่ระยะโต สไปนา บิฟิดา (Spina Bifida) แขนขาด้วนแต่กำเนิด เตี้ยแคระ
- 4) สภาพความพิการ และความบกพร่องทางสภาพอื่นๆ ได้แก่ สภาพการพิการอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ เช่น ไฟไหม้ แขนขาด และโรคติดต่อ เช่น โรคโปลิโอ โรคเชื้ออสุมองอักเสบจากเชื้อไวรัส และอันตรายจากการคลอด ความบกพร่องทางสุขภาพ เช่น หอบ หืด โรคหัวใจ วัณโรคปอด ปอดอักเสบ

1.4.5 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง คนที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกดหรือการคำนวณ รวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้ สมองได้รับบาดเจ็บ การปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป โดยจำแนกประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (พัชรี จิวพัฒนกุล, 2550: 32 - 47) ได้ดังนี้

- 1) ความบกพร่องทางการฟังและการพูด เด็กบางคนอาจมีปัญหามากในระดับ ที่รุนแรงแตกต่างกันไปตามสภาพความบกพร่องทางการฟังและการพูด ลักษณะสภาพความบกพร่องทางการฟังและการพูดนี้ เรียกว่า อาเฟเซีย (Aphasia) อาจแสดงพฤติกรรมต่างกัน เช่น พัฒนาการทางการพูดล่าช้า จำแนกเสียงพูดไม่ได้ ไม่เข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษา พูดไม่เป็นประโยค เป็นต้น

- 2) ความบกพร่องทางการอ่าน เกิดจากความผิดปกติทางจิตวิทยาที่เกิดจากการรับส่งข้อมูลทางสมอง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ศัพท์ทางวิชาการเรียกว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexsia) พฤติกรรมที่มักปรากฏ คือ อ่านช้า มีความลำบากในการอ่าน คำต่อคำ ต้องสะกดคำจึงอ่านได้ จำตัวอักษรไม่ได้ อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ ผันเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้ จำคำศัพท์ไม่ได้ เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญ / เรียงลำดับเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านไม่ได้ เป็นต้น

- 3) ความบกพร่องทางการเขียน หมายถึง เด็กที่ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ มักมีความบกพร่องในการเรียงลำดับในการเขียน เด็กอาจแสดงพฤติกรรมดังนี้ ลากเส้นวนไปวนมา ไม่รู้จะม้วนหัวเข้าหรือม้วนหัวออก เขียนหนังสือไม่เป็นตัว เขียนไม่เป็นคำ เขียนเรียงลำดับอักษร ผิด เขียนพยัญชนะ สระกลับกัน เขียนไม่ตรงบรรทัด เป็นต้น ซึ่งการเขียนถือเป็นทักษะสูงสุด ในกระบวนการทางภาษา เป็นการแสดงออกที่ต้องมีทักษะการฟัง การพูด การอ่านมารวมกันจึงจะทำให้การเขียนประสบความสำเร็จ

4) ความบกพร่องทางการคิดคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเรียนที่ไม่เข้าใจเรื่องสัญลักษณ์ และความหมายทางคณิตศาสตร์ ไม่เข้าใจค่าของตัวเลข ไม่เข้าใจความหมายของจำนวน เด็กเหล่านี้ เรียกตามศัพท์ทางวิชาการว่า ดิสแคลคูลีย (Dyscalculia)

5) ความบกพร่องทางกระบวนการคิด กล่าวคือ เด็กมีกระบวนการมองและคิด ตลอดจนลำดับความเข้าใจที่แตกต่างกัน มีความยากลำบากในการคิด กระบวนการให้เหตุผล หรือการกำหนดแนวความคิดรวบยอด เด็กอาจมีลักษณะต่างๆ เช่น ไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนใหญ่และส่วนย่อย มีความจำระยะสั้น ไม่มีความอดทนในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

1.4.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง คนที่มีความบกพร่องในเรื่องการออกเสียงพูดที่ไม่ใช่สาเหตุของการสูญเสียการได้ยิน เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็ว และจังหวะการพูดผิดปกติ หรือคนที่มีความบกพร่องในเรื่องของความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูด การเขียน และหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษาและหน้าที่ของภาษา

1.4.7 บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง คนที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติทั่วไปและพฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น เป็นผลมาจากความขัดแย้งของเด็กกับสภาพแวดล้อม หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กซึ่ง ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ ขาดสัมพันธภาพกับเพื่อน หรือผู้เกี่ยวข้องมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน มีความเก็บกดทางอารมณ์ โดยแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งบางคนมีความบกพร่องที่เป็นปัญหาอย่างมาก และปัญหาพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม

1.4.8 บุคคลออทิสติก หมายถึง คนที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคมภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานของสมองบางส่วนที่ผิดปกติไป ลักษณะของบุคคลออทิสติก มีดังนี้

1) มีความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ไม่มองสบตาบุคคลอื่น ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาท่าทาง เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร ไม่เข้าใจพฤติกรรมของคนอื่น

2) มีความบกพร่องทางการสื่อสารทั้งด้านการใช้ภาษาพูด ความเข้าใจ ภาษาการแสดงกิริยาสื่อความหมายซึ่งมีความบกพร่องหลายระดับ ตั้งแต่ไม่สามารถพูดจา สื่อความหมายได้เลย หรือพูดได้แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ บางคนพูดแบบ

เสียงสะท้อนหรือเขียนแบบ ทวนคำพูด บางคนจะพูดซ้ำแต่ในเรื่องที่ตนสนใจมีการใช้ สรรพนาม สลับที่ ระดับเสียงพูดอาจมีความผิดปกติ

3) มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ บางคนมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติการแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัย บางคนมีอาการก้าวร้าวรุนแรงเมื่อเปลี่ยน สภาพแวดล้อม

4) มีความบกพร่องด้านการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้ประสาทสัมผัส ทั้งห้าคือ การรับรู้ทางการเห็น การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรสที่มีความ แตกต่าง เช่น บางคนชอบมองแสง บางคนรับเสียงบางเสียงไม่ได้ เป็นต้น

5) มีความบกพร่องด้านการใช้อวัยวะต่างๆ อย่างประสานสัมพันธ์กัน การใช้ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความบกพร่อง ทางเคลื่อนไหวผิดปกติ การใช้กล้ามเนื้อเล็กในการหยิบจับไม่ประสานสัมพันธ์กัน

6) มีความบกพร่องด้านการจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริง เรื่องสมมุติ หรือประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปสู่อีกเหตุการณ์หนึ่งได้ เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ยาก ไม่สามารถจัดระบบความคิดทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

7) มีความบกพร่องด้านสมาธิ มีความสนใจที่สั้น วอกแวกง่าย

1.4.9 บุคคลพิการซ้อน หมายถึง คนที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่า หนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน เช่น คนปัญญาอ่อนที่สูญเสียการได้ยิน เป็นต้น

จากข้อความที่กล่าวมา เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีลักษณะแตกต่างกัน และมีผลต่อ ความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โรงเรียน จะต้องจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของความพิการ เพื่อให้ความบกพร่องนั้นๆ ไม่เป็น อุปสรรคต่อการจัดการศึกษา อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เต็มตามศักยภาพของตน การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ทั้ง 9 ประเภท สามารถจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างตามประเภท ของความพิการ และสอดคล้องกับความจำเป็นของแต่ละบุคคล ให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพสูงสุด

2. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รูปแบบการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเรียนในบางวิชา (Integration) หรือบางเวลาตามความพร้อมของเด็ก และการเรียนเต็มเวลา (Mainstreaming) โรงเรียนและครูไม่มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้เป็นพิเศษให้กับเด็กพิการ ต่อมานักวิชาการได้มีความเห็นว่าควรจัดการเรียนร่วมให้เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปในทุกวิชาโดยโรงเรียนต้องเตรียมแผนการเรียนสำหรับเด็กรายบุคคล

2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาเรียนร่วม

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีแนวทางที่ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ แทนที่จะจัดการศึกษาให้เป็นแบบเฉพาะทางหรือการศึกษาเฉพาะความพิการแต่ละประเภท เปลี่ยนมาเป็นการจัดในลักษณะการศึกษาแบบเรียนร่วม (Inclusive Education) (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทของคนพิการทางการศึกษา, 2552: 7)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 อ้างถึงใน สดศรี สุทธการ, 2547: 2) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่าการเรียนร่วม หมายถึง การรวมเอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรม และใช้เวลาช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวันระหว่างเด็กซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน การเรียนร่วมมี 2 ลักษณะ คือ

การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับการจัดการเรียนสอนและบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ได้รับการเช่นเดียวกัน เป้าหมายสำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือ เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของแต่ละคน เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่าง ในความแตกต่างกัน คนเราต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่ เช่นเดียวกันทุกคน

การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในโรงเรียนปกติ โดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นปกติในบางเวลา เช่น วิชาดนตรี พลศึกษา หรือร่วมกิจกรรม ลูกเสือ - เนตรนารี กีฬา เป็นต้น โดยคาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาส

แสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กปกติ หรือการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติบางวิชา และรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

การเรียนรวม Inclusive Education หรือ การจัดการศึกษาโดยรวม เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กและจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสม การเรียนรวมยังหมายถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกระดับชั้น เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคมหลังจบการศึกษาจะต้องดำเนินไปในลักษณะร่วมกันที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเขาเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับเด็กปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก

เบญญา ชลธานนท์ (2543 อ้างถึงใน สดศรี สุทธการ, 2547: 6) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กิ่งแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอน และสถานที่รวมทั้งจัดให้มีบุคคลสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรวมในสถานที่เดียวกัน

โจเอต (Choate, 1991: 12 อ้างถึงใน ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ, 2543: 26) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในโครงการศึกษาต่างๆ ไป ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเด็กที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ซึ่งเด็กเหล่านี้มีความหมาย เป็นทั้งความคิดรวบยอด และการปฏิบัติทางด้านความคิดรวบยอดนั้น การเรียนร่วมคือความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหมือนกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กปกติ ส่วนทางด้านการศึกษาปฏิบัตินั้น การเรียนร่วมคือการจัดสถานที่ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดที่พวกเขาต้องได้รับ จากความคิดรวบยอดและการปฏิบัติจะเห็นได้ว่าการเรียนร่วมเป็นมากกว่าการรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติเข้าด้วยกันทางด้านกายภาพ แต่การจัดการเรียนร่วมเป็นการวางแผน และการส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาปฏิบัติให้ได้ผลในการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มาสู่สังคมปกติและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมนั้น ๆ

วิลาวลัย วงศ์คุณาโรจน์ (2545:45) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกันกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้เด็กพิเศษเกิดทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การเรียนร่วม คือการที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสในการเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา และเป็นเด็กที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญาและความพร้อมด้านการเรียน ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคม ได้รับการทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนคนอื่นๆ โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียน

จากความหมาย และคำจำกัดความของการเรียนร่วมที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ พอสรุปได้ว่า การเรียนร่วมหมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วม ได้รับการสื่อ สื่อเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็กปกติในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงความสามารถเฉพาะบุคคล เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ศักยภาพและความสามารถของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เจริญถึงจุดสูงสุดและสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

การเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และให้ความเสมอภาคแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีโอกาสเรียนได้มากที่สุด ซึ่งศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (2529: 3) ให้เหตุผลและแนวทางการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

- 1) เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน โดยไม่ต้องเป็นภาระแก่ผู้ปกครอง ต้องรับส่งเด็กไปโรงเรียนพิเศษที่ห่างไกล
- 2) เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินส่งบุตรไปอยู่โรงเรียนประจำ
- 3) เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้อง ตามปกติ มีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัวโดยไม่เกิดความรู้สึก ว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ
- 4) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะมีโอกาสเรียนรู้ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้จึงนับว่าเป็นประสบการณ์ตรง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
- 5) เป็นการลดภาระของรัฐบาล เพราะจะจัดตั้งโรงเรียนพิเศษเฉพาะต้องใช้งบประมาณมาก
- 6) สังคมเข้าใจ และยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ว่ามีความสามารถ เช่นเดียวกับเด็กปกติและช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้

ดังที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การศึกษาแบบเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียน ของโรงเรียนทั่วไป

ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยได้รับความช่วยเหลือตามความจำเป็นเพื่อพัฒนาการในทุกด้านของวิถีแห่งชีวิต และให้มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งมีความเชื่อว่า เด็กทุกคนไม่ว่าจะพิการรุนแรงมากแค่ไหน สามารถพัฒนาได้แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะได้รับความเสมอภาคของการศึกษา ทั้งยังมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและคนปกติในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่า การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธี ดำเนินการ และการวางแผนในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2545ข: 7) ได้สรุปหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมดังนี้

2.2.1 ความยุติธรรมในสังคม กล่าวคือ เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน

2.2.2 การเรียนรู้ เด็กสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา

2.2.3 การจัดการศึกษาเป็นลักษณะของการจัดการศึกษาเพื่อคนทุกคน การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นการจัดการแบ่งแยกสังคมอย่างหนึ่ง การเรียนร่วมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ควรจัดให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศที่เน้นการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนเป็นสำคัญที่เน้นการพัฒนาศักยภาพความต่างระหว่างบุคคล

2.3 ปรัชญาของการเรียนร่วม

ในสังคมปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีสังคมใดไร้คนพิการ ดังนั้นเมื่อคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเราไม่สามารถจัดคนพิการออกไปจากสังคมได้จึงควรเตรียมผู้พิการตั้งแต่เยาว์วัยให้มีความพร้อม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ นักการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่เชื่อว่าการให้เด็กพิการ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุข เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติเท่าที่จะสามารถจะทำได้ การที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบของการเรียนร่วมนี้ ได้ดำเนินการบนพื้นฐานของปรัชญาและหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

2.3.1 เรื่องสิทธิมนุษยชน เด็กทุกคนควรมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษาการได้รับบริการทางการศึกษาและอื่นๆ จะสามารถได้รับประโยชน์สูงสุด เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.3.2 การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดให้เร็วที่สุดตั้งแต่แรกเริ่มค้นพบความพิการในเด็ก และจะต้องจัดให้สนองกับความต้องการพิเศษของผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้มีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้และสามารถมีส่วนร่วมในสังคมใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3.3 การบำบัด และป้องกัน การจัดบริการการศึกษาพิเศษให้มีบทบาทในการบำบัดรักษาและป้องกัน เพื่อจัดความไม่สามารถในการเรียนรู้ให้ลดลงจากเด็ก โดยการหาวิธีการเรียนการสอนแบบต่างๆ มาทดแทน ส่วนการป้องกันมีลักษณะให้การศึกษาเพื่อสนองความต้องการของเด็ก และจัดหาวิธีการที่ป้องกันสภาพความพิการไม่ให้ขยายมากขึ้น และไม่ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในระยะแรกนั้นเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการเรียนรวม โดยโรงเรียนจะดำเนินการคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่สามารถเรียนรวมได้หรือไม่ ต่อมาปีพ.ศ. 2542 รัฐบาลมีนโยบายให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” จึงเกิดแนวคิดใหม่สำหรับการศึกษาเพื่อคนพิการขึ้น เรียกว่า “การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2545ก: 8) ได้สรุปปรัชญาของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ไว้ดังนี้

1) การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรคนพิการและผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรเอกชนอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการทุกระบบและครบวงจร

2) การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมุ่งปลูกฝังจิตสำนึก และสร้างเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยสังคม ชุมชน ผู้จัดบริการและประชาชนตระหนักถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างและเฉพาะบุคคล รวมถึงสิทธิเท่าเทียมของบุคคลทุกคน

3) การจัดการศึกษาให้กับเด็กๆ ทุกคนในระบบการศึกษาเดียวกัน โดยไม่แยกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการสอน สถานที่ ฯลฯ รวมทั้งจัดให้มีบุคคลสนับสนุน

จากปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไป ตามความเหมาะสมกับศักยภาพของเด็ก

ก่อให้เกิดคุณค่าในตัวเด็ก สร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.4 ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2533. อ้างถึงใน วีระพงษ์ เทียมวงษ์, 2547: 17) ได้สรุปทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม ดังนี้

2.4.1 ในสังคมมนุษย์ มีทั้งคนปกติและผู้ที่มีความบกพร่องต่างๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้น จึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

2.4.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษต่างจากเด็กปกติ ดังนั้น ควรจัดรูปแบบและวิธีการศึกษาให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

2.4.3 เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคน ปรากฏเด่นชัดขึ้น

2.4.4 เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สติปัญญา และทักษะ การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากัน และให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

2.4.5 เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุด ตามความสามารถของแต่ละบุคคล จากปรัชญา และทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการยอมรับแล้วว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การให้เด็กได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขในอนาคต เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงต้องเตรียม ให้เด็กมีความพร้อมที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมตามศักยภาพของแต่ละคน ประกอบกับการฝึกฝน ฟื้นฟู บำบัด และการเรียนรู้จากระบบการศึกษาที่จัดขึ้นอย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วมนั้นควรจัดการศึกษาที่เน้นความเท่าเทียม เพื่อตอบสนองความต้องการแต่ละบุคคล โดยยึดหลักการที่เน้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการดำรงชีวิตในสังคมได้

2.5 รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 25 อ้างถึงใน วีระพงษ์ เทียมวงษ์, 2547: 190) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติว่ามีหลายลักษณะ และรูปแบบ

ที่นิยมปฏิบัติกันในหลายประเทศและประสบผลสำเร็จมีดังต่อไปนี้ 1) เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ 2) เรียนร่วมในชั้นปกติ และมีครูพิเศษให้คำปรึกษาแนะนำ 3) เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเรียนสอน 4) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ 5) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา 6) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

เนื่องจากการจัดการศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีลักษณะเฉพาะที่ควรดูแลช่วยเหลือมากกว่าปกติ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม ดังนั้นในการจัดการศึกษาให้กับเด็กเหล่านี้จึงต้องดำเนินการเป็นพิเศษ โดยมีหลักการ ที่สำคัญ คือ การเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กพิการในแต่ละระดับและแต่ละประเภท และบำบัดฟื้นฟูให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กพิการได้รับประโยชน์สูงสุดจากศึกษาจนสามารถพัฒนาเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ในการจัดการศึกษาพิเศษ มีการแบ่งรูปแบบในการจัดตามระดับความจำกัดของสภาพแวดล้อมตั้งแต่สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) ต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูและการศึกษาที่จัดให้เป็นพิเศษโดยจัดแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.5.1 รูปแบบการเรียนในชั้นปกติเต็มเวลา (Full Day Regular Class) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง หรือผิดปกติน้อยมาก เด็กที่มีความต้องการพิเศษ สามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ เช่นเดียวกับเด็กปกติได้ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน รูปแบบนี้ เป็นรูปแบบที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด

2.5.2 รูปแบบการเรียนร่วม (Mainstreaming) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ การจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบนี้มุ่งให้เด็กได้รับการศึกษาในสถานะที่มีข้อจำกัดเท่าที่แต่ละคนจะรับได้ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

1) รูปแบบการเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา และมีวิทยากรพิเศษบางครั้ง (Full Day Regular Class with Instruction by Specialist) เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยได้รับการสอนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในบางเวลา

2) รูปแบบการเรียนในชั้นปกติเต็มเวลา และมีบริการแนะแนว (Full Day Regular Class with Consultation) เด็กจะเรียนร่วมกับเด็กปกติและได้รับการบริการแนะแนวเพื่อช่วยเหลือเป็นพิเศษ

3) รูปแบบการเรียนในชั้นเรียนปกติบางเวลา และเรียนห้องเรียนเสริม บางเวลา (Part Day Regular Class and Part - Day Resource Room)

4) รูปแบบการเรียนในชั้นเรียนปกติบางเวลา และเรียนห้องเรียนพิเศษบางเวลา (Part Day Regular Class and Part - Day Special Class)

5) รูปแบบการเรียนในห้องเรียนพิเศษเต็มเวลา แต่มีการบูรณาการกิจกรรมทางสังคม (Full Day Special Class with Social Integration) เด็กจะเรียนในห้องเรียนพิเศษเฉพาะกลุ่ม และเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของเด็กปกติ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนร่วมเป็นกระบวนการที่จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ารับการเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ ตามสภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคนและได้รับความช่วยเหลือตามสภาพความต้องการของเด็กพิเศษ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการตามศักยภาพของแต่ละคน ได้อย่างเต็มที่

2.6 แนวทางและหลักการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม

การเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการและการวางแผนในการจัดการเรียนร่วม ซึ่งผดุง อารยะวิญญู (2533 อ้างถึงใน สุกัญญา รัตนสังข์, 2547: 38) สรุปข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

2.6.1 การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่ออายุยังน้อย ดังนั้นควรเริ่มตั้งแต่ชั้นปฐมวัย

2.6.2 สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.6.3 ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษานั้นให้เข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบ

2.6.4 สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

2.6.5 ควรมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) เพราะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมาย ตรงตามความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล

2.6.6 หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและศักยภาพของเด็กที่จะพัฒนาตนเอง

2.6.7 การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็ก ต้องกระทำสม่ำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

2.6.8 ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมอยู่เสมอ และหาทางปรับปรุง แก้ไข ให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม ซึ่งจาริก โภยาพงศ์ (2545: 9) สรุปไว้ 13 ประการ ดังนี้ 1) ครูตั้งความคาดหวังว่าเด็กจะสามารถเรียนรู้ได้ 2) ครูไม่คว่นสรุปเอาเอง 3) ครูทู่เมตสิ่งเร้าให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ให้มาก 4) ครูให้สิ่งชี้แนะแก่เด็กปกติ 5) ครูกระทำกิจกรรมให้มีชีวิตชีวา 6) สอนช้าและทบทวนบทเรียนบ่อยๆ เท่าที่จำเป็น 7) ครูดึงเด็กทั้งสองประเภทให้มาสัมพันธ์กัน 8) ครูทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งมีคุณค่า เกิดผลดี 9) ครูจัดกิจกรรมการสอนทำให้เป็นรูปธรรม 10) ครูทำให้เด็กมีความประหลาดใจ คาดไม่ถึง 11) กิจกรรมเน้นในทางบวกเป็นสำคัญ 12) ครูจัดการสอนให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 13) ถ้าเด็กไม่เข้าใจครูพร้อมที่จะกลับไปเริ่มต้นใหม่

การจัดการเรียนร่วมไม่ได้หมายถึงเพียงแต่การนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มาอยู่ร่วมกับเด็กปกติเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเรียนรู้และการเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติในการร่วมทำ กิจกรรมต่างๆ และมากกว่านั้นยังเป็นการให้โอกาสแก่คณะครู ผู้บริหาร ครูสอนพูด นักแก้ไขการพูด นักจิตวิทยา นักโสตสัมผัสวิทยา นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ และจิตแพทย์ ได้ประสานงานกัน ทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือให้เจริญเติบโต และได้ประโยชน์สูงสุดตามความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล

การเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการและการบริหารจัดการ การวางแผนในการจัดการเรียนร่วม(Gearheart and Weishahn,1980. อ้างถึงใน ฌฐกฤตา ไพศาลสมบัติ, 2543: 70) เสนอหลักการดังนี้

- 1) การจัดบริการควรจัดให้ตั้งแต่เริ่มต้นที่ค้นพบความพิการ
- 2) การจัดการศึกษาควรสนองความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละประเภท และควรเป็นลักษณะการศึกษารายบุคคล
- 3) การบริการควรครอบคลุมตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงระดับการศึกษาสูงสุดที่เด็กสามารถเข้ารับบริการได้
- 4) ควรจัดในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดตามความเหมาะสม
- 5) การศึกษาควรมุ่งเน้นให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ขอมรับตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีการควบคุมตนเอง และช่วยเหลือตนเองได้ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

ผดุง อารยะวิญญู (2542 อ้างถึงใน ฌฐกฤตา ไพศาลสมบัติ, 2543 : 71) ได้สรุปข้อเสนอแนะหลักการจัดการเรียนร่วมดังนี้

1) การเรียนร่วมนั้น ควรเริ่มเมื่อเด็กอายุยังน้อย ดังนั้นควรเริ่มเรียนร่วมตั้งแต่นั้น
ในชั้นปฐมวัย

2) สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3) ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจ
อบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียนปกติเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมที่สถานศึกษา
ให้บริการ เพื่อเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

4) สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก อันจำเป็น
ในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และเพียงพอต่อความต้องการพิเศษของผู้เรียน

5) ควรมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) หากไม่จำเป็นไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ในแง่ของ
การให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าถึงความต้องการ และความสามารถ
ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7) การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็ก ต้องกระทำสม่ำเสมอด้วยวิธีการ
ประเมินที่เชื่อถือได้

8) ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนอยู่เสมอและหาทางปรับปรุง แก้ไข
ให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

กาทไวท์ และวอร์ด(Cartwright and Ward 1995:11 อ้างถึงใน ณัฐกฤต ไพศาลสมบัติ,
2543: 72) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ ดังนี้

- 1) มีความตั้งใจจริงที่จะจัดการเรียนร่วม
- 2) เตรียมเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนร่วมทางวิชาการและสังคม
- 3) เตรียมเด็กปกติให้มีความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนร่วม
- 4) ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการ
- 5) แก้ไข เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนสำหรับเด็กในชั้นเรียนร่วม
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่เข้าเรียนร่วม
- 7) ดำเนินการส่งต่อตามพัฒนาการของเด็กต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 66) การจัดการเรียนร่วม
ให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายหรือเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบ
ความต้องการระหว่างบุคคล มีหลักการดำเนินการดังนี้

- 1) ทำงานเป็นทีม ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ทั้งพ่อแม่/ผู้ปกครอง ชุมชน ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา บุคลากรทางการแพทย์
  - 2) ปรับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และจัดหาเพิ่มเติมตามความจำเป็น
  - 3) ให้เด็กปกติดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
  - 4) สร้างเครือข่ายในการทำงาน
  - 5) ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
  - 6) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศของเด็กและครูเป็นรายบุคคล
  - 7) ช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมขึ้นอยู่กับความคิด ความรู้สึกและความพยายามของทุกคนที่เกี่ยวข้องในสังคม โดยทั้งความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบ รวมถึง ครูทุกคนปรารถนาที่จะเป็นครูที่ดี พ่อแม่ทุกคนพร้อมที่จะฝากความหวังไว้กับโรงเรียนที่เลือกแล้วว่าเหมาะสมสำหรับลูก เมื่อทุกคนร่วมมือกันช่วยกันสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเหมาะสมตามสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน เชื่อว่า เด็กเหล่านี้จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างแน่นอน โดยใช้ระบบการศึกษาเป็นแรงผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้

2.7 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสำคัญและประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะเป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่แตกต่างไปจากเด็กปกติให้มีสมรรถภาพที่เข้มแข็งเพื่อชดเชยสิ่งที่บกพร่องในตัวเอง (สุรินทร์ ยอดคำแปง, 2542: 40) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 37) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

- 1) ด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อยกเว้นและไม่ต้องเดินทางไปเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระของผู้ปกครอง
- 2) การมีชีวิตอยู่กับครอบครัวกับบิดามารดา และญาติพี่น้อง เด็กมีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวโดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการและเป็นการช่วยให้ครอบครัวเกิดสำนึกและตระหนักในการรับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยไม่พยายามผลักภาระให้ผู้อื่น

3) การเปลี่ยนเจตคติ การที่เด็กปกติมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะช่วยให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มองโลกได้กว้างขึ้น และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยลดความรู้สึกยึดมั่นในบุคลิกภาพหรือภาพพจน์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสังคมนิยมคิดกันว่าเด็กฝึกการเรียนรู้ที่จะเข้าใจความต้องการของเพื่อนและรู้วิธีที่ช่วยเหลือกันและอยู่ร่วมกัน เนื่องจากทุกสังคมจะมีทั้งคนปกติและคนที่มีความต้องการพิเศษ

4) ด้านสังคมและชุมชน เด็กจะสามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมปกติได้ การอยู่ร่วมกันก็จะช่วยให้สังคมได้เรียนรู้วิถีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

5) ประหยัดงบประมาณของรัฐบาล เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐก็ไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษ หรือศูนย์เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพียงแต่เพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกันในการรับการศึกษาที่รัฐต้องจัดให้โดยทั่วถึงและไม่เก็บค่าใช้จ่ายโดยไม่เลือกปฏิบัติในการรับบุคคลเข้ารับการศึกษาดังกล่าวแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทั้งสภาพร่างกาย สังคม อารมณ์ หรือสุขภาพ ทั้งนี้โดยรัฐต้องจัด สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือให้เสมอภาคและทั่วถึง

3. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT)

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการตามโครงสร้างซีท เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 นักเรียน (S: Students)

นักเรียน หมายถึง นักเรียนพิการหรือที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับบริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้านซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมเพราะช่วงอายุ 0 - 3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนา ระดับการทำงานต่างๆ

(functional level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริม ส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่างๆ จะเลือนหายไปทำให้เด็ก เสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้นการช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการยิ่งทำได้ทันเวลาที่ตั้งแต่เมื่อแรกเกิดและทำได้ถูกต้อง จะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจนยกตัวอย่าง เช่นเด็กคนหนึ่ง สูญเสียการได้ยินในระดับ 90 เดซิเบล (dB) ตั้งแต่แรกเกิด (หูหนวก) และบุคคลภายใน ครอบครัว กระตุ้นการได้ยินของเด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยขณะที่พูดคุยกับเด็ก ผู้พูดจะหันหน้าตรงกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เห็นการขยับของริมฝีปาก สีหน้า ท่าทาง เอามือเด็กมาจับคอและริมฝีปากของผู้พูด แล้ว ลองเป่าลมให้เด็กรู้สึกถึงลมที่เป่าออกมาจากปาก ให้แรงเสริมเมื่อเด็กตอบสนองได้ถูกต้อง การที่เด็ก ได้รับการกระตุ้นเชิงบวกจะทำให้พัฒนาการทางการได้ยินดีขึ้น มิได้หมายความว่า การได้ยินเพิ่มขึ้น แต่การได้ยินของเด็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นใช้งานได้ดีขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ในชีวิตประจำวัน ในกรณีที่เด็กพิการภายหลังเช่น เด็กตาบอดเมื่อเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวัยรุ่นนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจ และการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องยากและมีผลต่อจิตใจมาก รวมทั้งต้องมีการ เตรียมทักษะ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobilities: O & M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น

3.1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนโดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกิดการยอมรับสามารถให้ความช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี และเท่าที่จำเป็นที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น รู้สึกสมเพชเวทนาสงสาร กลัวไม่ไว้วางใจ มักเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจหรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความบกพร่องให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียน ได้รู้จักและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ และช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนที่มีความบกพร่องและทำกิจกรรมต่างๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนกิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวกและความลำบากของเพื่อนที่มีความบกพร่องมากขึ้น กิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาบรรยาย ให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่ออื่นๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่างๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือและเรื่องราวเกี่ยวกับคนที่มีความบกพร่อง

เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียน และนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้การทำศัลยกรรมที่ดูแลคนที่มีความบกพร่องเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการบริหารจัดการเรียนร่วมด้านนักเรียน (S: Students) หมายถึง การจัดการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไปได้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งโรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนที่จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม คือ 1) นักเรียนมีความต้องการพิเศษจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม และการช่วยเหลือตนเอง โดยปกติการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนจะเป็นภารกิจของผู้ปกครอง ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัด หรือศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา หรือโรงเรียนสอนเด็กที่มีความบกพร่องเฉพาะทางก่อนที่จะส่งไปเรียนในโรงเรียนเรียนร่วม 2) นักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั่วไปโดยให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การมีเจตคติที่ดี ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสมเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

3.2 สภาพแวดล้อม (E: Environment)

สภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment: LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นเรียนมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลาอาจจัดเป็นบางเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยแยกนักเรียนออกจากเพื่อนให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโคมไฟที่โต๊ะเรียน และจัดให้นักเรียนนั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามารบกวนขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดให้นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถมองครู และเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่นั่งรถเข็น เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตรและนักเรียนต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้นจากพื้นและอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่ง

นักเรียนจากบ้านไปโรงเรียน และจากโรงเรียนไปบ้าน ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนจะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียนและห้องเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียน ควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็นเคลื่อนย้ายตัวเอง รวมถึงโต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้สำหรับการเรียนในห้องเรียน และคำนึงถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้นเกณฑ์มาตรฐานการจัดภายนอกอาคาร มี ดังนี้ (คู่มือสภาพแวดล้อมคนพิการและคนทุพพลภาพ, 2552:4)

- 1) สถานที่ตั้ง จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการอย่างยิ่งถ้าปรับระดับพื้นที่ ให้อยู่ในระดับเดียวกับประตูทางเข้า เพราะจะช่วยให้คนพิการเข้าออกได้สะดวกยิ่งขึ้น
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคาร ประกอบด้วย ทางลาด บริการที่จัดสำหรับคนพิการ ห้องส้วม ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร ทางเชื่อมระหว่างอาคาร บันไดป้าย ประตู พื้นผิวต่างสัมผัส โดยชนิดของตัวอาคาร นิยมอาคารชั้นเดียวมากกว่าอาคารหลายชั้นและถ้าตัวอาคารมีมากกว่า 1 ชั้น ควรมีทางลาดหรือลิฟต์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel chair)
- 3) ทางเข้า ควรอยู่ในระดับเดียวกับประตู ถ้าอยู่คนละระดับควรมีทางลาดและบันได หากเป็นห้องชุดทางเข้าควรมีทางไปถึงห้องโถงชั้นล่าง บริเวณทางเข้าที่ใช้ในเวลากลางวัน ควรมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 5 แรงเทียน เพื่อช่วยให้คนที่มีความตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้พื้นผิว ทางเข้าควรปราศจากใบไม้ ขยะ และวัสดุชิ้นเล็กๆ ที่อาจทำให้คนพิการลื่นหรือสะดุดหกล้มได้
- 4) ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร ควรเป็นพื้นผิวเรียบเสมอกันไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง สำหรับความกว้างที่เหมาะสมกับกลุ่มคนจำนวนน้อย หรือทางเดินที่ไม่มีการสวนกัน ควรมีขนาดอย่างน้อย 90 ซม. ความกว้างของทางเดินและทางเชื่อมระหว่างอาคารที่สามารถให้เก้าอี้เข็นคนพิการ สวนกันได้ต้องมีขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร สำหรับการเคลื่อนที่โดยการหักเลี้ยว 180 องศา ควรมีขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร
- 5) ทางข้าม ต้องมีทางลาดจากทางเดินสู่ถนน ในบริเวณทางข้ามไม่ควรมีท่อน้ำตรงทางเดินและทางข้าม หากจำเป็นต้องมีควรมีสัญลักษณ์เตือนที่เห็นได้ชัดเจนตรงขอบทางลาด ควรมีพื้นผิวและสีที่แตกต่างออกไปอาจไม่ต้องใช้สีทา แต่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้หินแกรนิต สีเทาอ่อนตรงขอบทางลาดบนถนนแอสฟัลต์สีดำ เป็นต้น
- 6) ที่จอดรถสำหรับคนพิการ ต้องเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างข้างที่จอดรถไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ โดยที่ว่างดังกล่าวต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับ

เสมอกับที่จอดรถเพื่อให้เพียงพอสำหรับการเคลื่อนย้ายของคนพิการ ระหว่างเก้าอี้เข็นคนพิการและตัวรถ และเพียงพอในการเปิดประตูรถได้อย่างเต็มที่ และต้องไม่ขนานกับทางเดินรถ

7) เกาะกลางถนน ใช้เกณฑ์เดียวกับทางเดิน

8) ต้นไม้ หลีกเลี่ยงการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลหรือเมล็ดที่มีหนามซึ่งอาจร่วงตกลงพื้น หรือปลูกต้นไม้ที่มีรากโผล่เหนือพื้นดินใกล้ทางเดิน ควรปลูกต้นไม้ห่างจากทางเดินอย่างน้อย 2.00 เมตร และมีรั้ว อีฐ ซีเมนต์ ล้อมรอบบริเวณต้นไม้สูงพอที่จะป้องกันไม่ให้คนพิการตกลงไปในหลุมปลูกต้นไม้

9) พื้นผิวต่างสัมผัส หมายถึง เป็นพื้นผิวที่มีความแตกต่างจากพื้นผิวโดยรอบที่คนพิการทางการเห็นสามารถใช้ปลายไม้เท้าสัมผัส และแยกแยะได้สะดวก เป็นพื้นผิวที่มีสีแตกต่างจากพื้นผิวโดยรอบ ที่คนสายตาเลือนราง สามารถสังเกตได้ง่าย พื้นผิวต่างสัมผัสไม่รวมถึงแผ่นปูนำทาง (Guiding Block/Braille Block)

10) ประตู ทั้งหมดควรเปิดปิดได้ง่าย ไม่ต้องติดอุปกรณ์บังคับประตูให้ปิดเอง และหากประตูเป็นแบบปิดเองก็ควรปิดอย่างช้าๆ เพื่อให้เวลาแก่คนพิการได้ผ่านช่องประตูเข้ามา ถ้าเป็นประตูแบบบานเปิดผลักเข้าออก เมื่อเปิดออกสู่ทางเดินหรือระเบียงมีพื้นที่ว่างขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร สำหรับประตูที่มีระบบเปิด - ปิด ประตูแบบอัตโนมัติ ควรมีปุ่มกด ที่คนพิการสามารถควบคุมการเปิด - ปิดประตูได้ด้วยตนเอง ทั้งภายในและภายนอก มีมือจับที่มีขนาดเท่ากับราวจับมาตรฐานในแนวตั้งทั้งด้านในและด้านนอก ซึ่งมีปลายด้านบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.0 เมตร และปลายด้านล่างไม่เกิน 0.80 เมตร อุปกรณ์เปิด ปิดประตูเป็นชนิดก้านบิด หรือแกนผลักอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.0 เมตร ไม่เกิน 1.20 เมตร

11) ทางลาด (ทั้งภายในและภายนอกอาคาร) พื้นของทางลาดควรทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่น เช่น ซีเมนต์ มีความกว้างมากกว่าหรือเท่ากับ 1.50 เมตร. ความยาวช่วงละไม่เกิน 6.00 เมตร ถ้าเกินต้องมีชานพักกว้าง 1.50 เมตร ถ้ายาวตั้งแต่ 2.50 เมตร ต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง ทางลาดด้านที่ไม่มีผนังกั้นให้ยกขอบสูงจากพื้นผิวของทางลาดไม่น้อยกว่า 15 ซม. ทางลาดควรจะมีความกว้างอย่างน้อย 90 ซม. ในกรณีที่ทางลาดมีความยาวของทุกช่วงรวมกัน ตั้งแต่ 6.00 เมตร ขึ้นไป ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร

12) บันได หากสามารถเลี่ยงได้ไม่ควรมีบันได สำหรับคนพิการที่สามารถใช้บันไดได้ ขึ้นบันไดควรมีลักษณะมน และ มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร มีชานพักทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 2.00 เมตร มีราวบันไดทั้งสองข้าง มีลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. พื้นผิวของบันไดใช้วัสดุที่ไม่ลื่น มีจุดก้านบันไดที่มีสีแตกต่างจากพื้นผิวของบันได เพื่อสังเกตเห็นความแตกต่างของบันไดได้ชัดเจน ควรมีกระจกบานใหญ่ติดกับผนังตรงข้าม

ทางขึ้น - ลงบันได เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินใช้สื่อสาร และเพิ่มแสงสว่างให้บริเวณบันได ราวจับควรยื่นออกมาในระยะ 30 ซม. แต่ไม่เกิน 40 ซม. ตามแนวนอนตรงสุดบันได ควรติดตั้ง ราวจับตรงกลางเพิ่มอีกราว สำหรับบันไดที่กว้างมากกว่า 3 เมตร ระยะห่างระหว่างราวจับสองด้าน ควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. แต่ไม่ควรเกิน 1.50 ซม.

13) ทางเดินสาธารณะภายในตัวอาคาร ควรมีราวจับอย่างน้อย 1 ด้าน และ 2 ระดับ คือ สูงจากพื้น 0.6 เมตรและ 0.8 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางของราวจับไม่ควรเกิน 0.040 และสามารถจับได้สะดวก ควรห่างจากฝาผนังประมาณ 0.04 เมตร ทางเดินควรกว้าง 2.4 เมตร และไม่ควรมีสิ่งกีดขวาง

14) พื้น ควรเป็นพื้นเรียบแต่ไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่ไม่กะเทาะ หรือหลุดง่าย พื้นที่ดีที่สุดควรเป็นพื้นยาง ไม่ควรใช้วัสดุที่เป็นมันและสะท้อนแสง และหากพื้นบริเวณใดเป็นอันตรายต่อคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็ควรจะมีสัญลักษณ์เตือนบอกที่สามารถสัมผัสได้

15) แสงสว่าง ที่เพียงพอสำหรับคนที่มีความบกพร่องทั่วไป ที่ใช้สำหรับ ผู้มีสายตาเลือนรางต้องใช้ไฟที่มีแสงสว่างมากกว่าปกติ ควรใช้วัสดุที่พื้นผิวมีคุณสมบัติในการขจัด แสงสะท้อน แสงส่องเข้าตาหรือเงา และควรใช้แสงสว่างบอกตำแหน่งบันได ราวจับ ทางแยก นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไฟกะพริบ

16) ห้องน้ำ ห้องส้วม ควรเว้นพื้นที่ว่างภายในห้องส้วมเพื่อให้เก้าอี้เข็น คนพิการสามารถหมุนตัวกลับได้ มีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร พื้นห้องน้ำควรมีระดับ เสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาด วัสดุที่ใช้ทำพื้นห้องน้ำ ควรเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น กันน้ำ และทำความสะอาดง่าย และควรมีระบบระบายน้ำที่ดี ประตูห้องน้ำ ควรจัดให้อยู่ในลักษณะที่เป็นการเปิดออกทางด้านนอก ทั้งนี้ ประตูที่เหมาะสมที่สุด คือประตูบานเลื่อนภายในตัวห้องน้ำ ควรมีปุ่มหรือเชือกสัญญาณฉุกเฉิน เพื่อขอความช่วยเหลือจากภายนอก โดยมีป้ายระบุไว้อย่างชัดเจน

17) โทรศัพท ควรติดตั้งให้ต่ำพอเหมาะสำหรับคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็น เอื้อมมือไปหยิบหูฟังและหมุนหมายเลขโทรศัพทได้ โทรศัพทสูงจากพื้นประมาณ 1.60 เมตร หากเป็นโทรศัพทสาธารณะควรติดตั้งตรงฝาผนังและหากเป็นตู้ก็ไม่ควรมีประตูและไม่ยกพื้น ซึ่งทำให้ คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เข็นเข้าไม่ได้ ควรใช้แสงสว่างอย่างน้อย 50 แรงเทียนส่องตรงที่หมุนและ ที่บอกวิธีใช้ และควรมีตัวเลขนูนเหนืออักษรเบรลล์กำกับตรงที่หมุนหรือกดตัวเลข

18) สวิตช์ไฟและปุ่มต่างๆ ควรให้ต่ำพอที่คนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมเปิด ปิดได้ และมีอักษรเบรลล์กำกับสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

19) ระบบเตือนภัย ควรเป็นระบบที่ทั้งได้ยิน และมองเห็น เสียงควรมีดังพอที่คนหูตึงจะได้ยิน และระบบเตือนภัยที่มองเห็น ควรจัดเป็นแสงกะพริบน้อยกว่า 5 ครั้งต่อวินาที มีประตูทางออกฉุกเฉินจัดไว้ให้คนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถสัมผัสและทราบได้ว่าเป็นประตูทางออกฉุกเฉิน

20) ลิฟต์ หากคนพิการอาศัยอยู่ภายในอาคารที่มีสองชั้นขึ้นไปควรมีลิฟต์ที่มีราวจับโดยรอบห้อง มีไฟเตือนภัยขณะลิฟต์ขัดข้อง มีโทรศัพท์แจ้งเหตุฉุกเฉินติดตั้งในระดับ 90 - 120 ซม. จากพื้น และมีระบบการทำงานให้ลิฟต์ลงจอดที่ระดับพื้น และประตูเปิดอัตโนมัติ มีเสียงบอก เลขชั้น และเสียงเตือนให้ทราบว่าประตูเปิด - ปิด มีแผงควบคุมปุ่มต่างๆ ควรมีอักษรเบรลล์กำกับที่ปุ่มกด และมีเสียงบอกว่าลิฟต์ขึ้น (หนึ่งครั้ง) หรือลง (2 ครั้ง) และลูกศรบอกว่าขึ้นหรือลง ควรมีแสงที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อกดควรมีเสียงบอกว่าลิฟต์ขึ้นลงชั้นไหนและควรมีแสงสว่างภายในลิฟต์อย่างน้อย 5 แรงเทียน

3.2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วม ผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบ และพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอนทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว โรงเรียนต้องจัดประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียน และมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยให้นับเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการนอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศ นำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือ จัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบายประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบ ครูผู้สอนทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการบริหารจัดการเรียนร่วมด้านสภาพแวดล้อม (E: Environment) หมายถึง การจัดการสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนา แบ่งออกได้ 2 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ ได้แก่อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนเช่น สนาม สวนหย่อม ทางเดิน ฯลฯ โดยโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทุกประเภท 2) สิ่งแวดล้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียน ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กปกติ ตลอดจน ผู้บริหาร ครูอาจารย์ กรรมการสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนจะต้องดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ตลอดจนแนวปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือเด็กเพื่อให้เกิดความร่วมมือทำให้การจัดการเรียนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

3.3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

1) การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่อง เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปรับ ให้ไม่ต้องอ่านออกเสียง

2) การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความบกพร่อง จากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรโดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตร โดยการนำหลักสูตรแกนกลางมาปรับให้มีความเหมาะสมตามความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะทำได้ในช่วงแรกๆ แล้วจะค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนทั่วไปที่มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียน

3) การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหาร การดูแลบ้านเรือน

การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดขึ้นเคียบกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3.3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP)

เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน รวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาได้จัดสรรงบประมาณแต่ละปี เป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการ ไม่เกิน 5 เท่า ของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่ นักเรียนทั่วไปต่อคน วัตถุประสงค์ในการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีอยู่ 2 ประการ คือเป็นแผนการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จะมีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการทางการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆเป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบ และกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้นแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จึงมีความสำคัญของกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล

1) เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการเทคโนโลยี และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา สำหรับคนพิการพ.ศ. 2545 และมาตรา 10 วรรค 3 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และสิทธิในการรับบริการช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

2) เพื่อประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องตามความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละบุคคล

3) เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษต่างๆ ตามที่ระบุไว้จริง

4) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ

3.3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล(Individualized Implementation Plan: IIP)เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะที่การจัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการ ในประเทศไทยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์สังคม และพฤติกรรมเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์ สังคมและพฤติกรรมได้เรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์โดยมีแนวจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาโดยจำแนกตามความบกพร่องของแต่ละบุคคล หรือ โรงเรียนเฉพาะทาง (กมล คาระสุวรรณ, 2545: 16) ได้แก่

- 1) โรงเรียนเปิดสอน สำหรับเด็กหูหนวกหูตึง
- 2) โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนปัญญาอ่อน
- 3) โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับเด็กพิการด้านแขน ขา ลำตัว
- 4) โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนตาบอด
- 5) โรงเรียนเรียนร่วม

3.3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึงกระบวนการที่ใช้วิธีการต่างๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาเป็นรายด้าน คือ ด้านวิชาการพฤติกรรม และร่างกาย รวมทั้ง คัดสนใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน เทคนิคการสอน ที่ควรนำมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีดังนี้

3.3.5 เทคนิคการสอน เทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีดังนี้

- 1) การวิเคราะห์งาน (Task analysis) เป็นเครื่องมือ 2 ลักษณะคือ เป็นทั้งเทคนิคการสอนและเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้นๆ แล้วหรือไม่ การวิเคราะห์งาน สามารถใช้ได้หลายกรณี โดยทั่วไปคนหลายคนเข้าใจผิดคิดว่า การวิเคราะห์งาน ใช้สอนเฉพาะทักษะ การดำรงชีวิตหรือการฝีมือ เช่น การสานนกด้ายไปลานเท่านั้น ในความเป็นจริงสามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์งานไปใช้ในด้านการวิชาการได้ด้วย ในวิชาคณิตศาสตร์ หากต้องการสอนทักษะใหม่ ต้องมีการประเมินพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กก่อนที่จะเริ่มสอนทักษะใหม่ ยกตัวอย่าง เช่น ในการสอนการบวก ซึ่งการบวกคือการรวมกัน $1 + 1 = 2$ ต้องมีทักษะเบื้องต้นที่เด็กควรจะต้องรู้ก่อนที่จะมาถึงทักษะตรงนี้ ในการวิเคราะห์งานจะช่วยให้ครูตรวจสอบได้ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานวิชาความรู้อะไรก่อนมาเรียนเนื้อหา นี้ ดังนั้น ในการบวกเลขเด็กต้องรู้จักตัวเลข 0 ถึง 9 และรู้ความหมายและค่าของตัวเลขแต่ละตัว หากไม่รู้ค่าของจำนวน เด็กก็ไม่สามารถ

บวกเลขได้ นอกจากนี้ เด็กต้องรู้จักและ เข้าใจค่าประจำหลัก ในการสอนเลขหลักหน่วย ครูอาจไม่ประสบปัญหาอะไร เช่น $1 + 1 = 2$ แต่เมื่อเป็นเลข 2 หลัก เด็กต้องรู้จัก หลักสิบ หลักร้อย หลักพัน จึงบวกเลขเพิ่มขึ้นไปได้ ทุกอย่างมีกระบวนการของการใช้ทักษะการวิเคราะห์งานมาเป็นเทคนิคการสอน เพื่อให้ครูตรวจสอบและประเมินว่าเด็กมีพื้นฐานเพียงพอแล้วหรือไม่ ดังนั้นเวลาครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่มีความรู้พื้นฐานในวิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าระดับชั้นอนุบาล 3 การที่ครูสอนเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ ครูจึงควรสอนจากสิ่งที่เด็กรู้ และเพิ่มเนื้อหามากขึ้นตามลำดับ คือ พิจารณาว่าเด็กมีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับใด แล้วเริ่มต้นจากจุดนั้นขึ้นมาเรื่อยๆ

2) การสอน โดยเพื่อนช่วยสอน (Peer tutoring) การสอน โดยเพื่อนช่วยสอน หมายถึง วิธีการสอนที่ให้นักเรียนช่วยสอนให้เพื่อเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ แบบตัวต่อตัว หรือ 1: 1 โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากัน แต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

3) ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy system) ในการจัดการเรียนการสอน โดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการ ยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจ และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนนักเรียนที่มีความบกพร่องในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดาน หรือแผ่นใสสื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างเพื่อนนักเรียนที่มีความบกพร่องและนักเรียนปกติทั่วไป การจัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้เด็กเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องที่ถูกต้อง และเหมาะสมในขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีความบกพร่องได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติต่อเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวกแก่ตนเองอย่างถูกวิธีอย่างไรก็ตาม ครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนพึงระมัดระวังปัญหาบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่อง รอผู้ที่จะมาช่วยเหลือตลอดเวลา ส่วนนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อน อาจทุ่มเทเวลาในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามนักเรียนผู้นั้นอาจเกิดความรำคาญและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนได้ ในบางกรณีนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนต้องการจะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนอย่างเต็มที่ หรือเกิดความรู้สึกว่าการทำงานร่วมกันกับเพื่อนอาจต้องใช้เวลามากกว่า จึงทำกิจกรรมต่างๆ แทนเพื่อนเกือบทุกกิจกรรม อาจทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องเกิดความรู้สึกที่ตนเองทำอะไรได้ไม่ดี และรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าไปในที่สุด ดังนั้น ครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อน จึงควรให้ความรู้ในการปฏิบัติระหว่างเพื่อนให้เข้าใจตรงกัน

หากพบว่าเกิดปัญหาใดๆ ครูควรช่วยเหลือและแนะนำเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

3.3.6 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจากแผนการสอนเฉพาะบุคคล ที่ใช้สอน เด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะ และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งระบุว่าประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปของกราฟแท่ง กราฟเส้นตรงประกอบการบรรยาย หรือคิดเป็นคะแนน และเกรด ในชั้นประถมศึกษาครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษที่ร่วมกันสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอาจแยกกันประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียน ที่มีความบกพร่องประกอบด้วยแล้ว จึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของนักเรียน

3.3.7 การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดภายในชั้นเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียนซึ่งโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก เป็นต้น เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนที่มีความบกพร่องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับห้องสมุดโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and communication technology: ICT) เข้ามาใช้ให้ประโยชน์เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทุกประเภท มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดให้มีบริการหนังสือในรูปแบบของหนังสือเสียง เป็นต้น

3.3.8 การประกันคุณภาพ

1) โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมขึ้นมา โดยที่คณะกรรมการประกันคุณภาพ ควรมีขั้นตอนการทำงานดังนี้ 1) ประชุมเพื่อแถลงนโยบายต่อผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่นในโรงเรียนและผู้ปกครอง 2) จัดทำป้ายนิเทศ แผนพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนโยบาย 3) ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจน 4) กำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม 5) การจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม 6) จัดห้องสอนเสริม 7) จัดประชุมครู/ผู้ปกครองอย่างน้อย 2 ครั้ง/ 1 ปีการศึกษา 8) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) 9) จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

10) ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งดูความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย 11) นำเสนอผลการประกันคุณภาพให้ผู้บริหารและบุคลากรอื่นๆ ทราบ 12) หากมีหน่วยงานภายนอกมาขอผลการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม ก็สามารถนำเสนอผลการประกันคุณภาพให้แก่หน่วยงานภายนอกได้รับทราบกลไกในการดำเนินงาน

2) กลไกในการดำเนินงาน เมื่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพได้ประชุมและรับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมนั้นเป็นระบบการประเมินผลภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (Self - evaluation) กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนร่วมนั้นจะต้องเริ่มจากขั้นตอนนี้

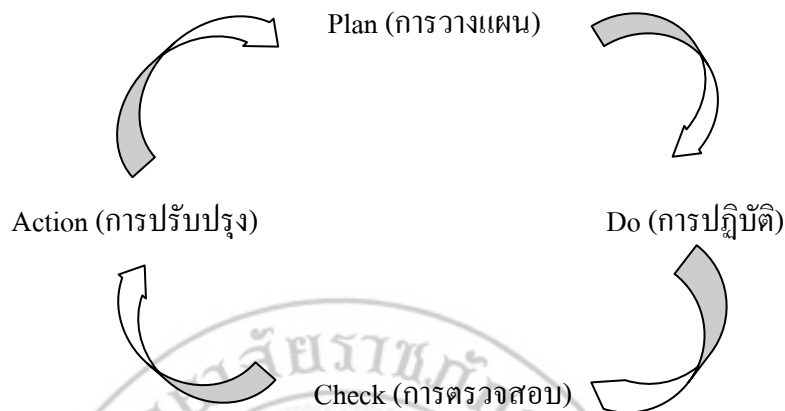
2.1) การวางแผน (Plan) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนร่วม เนื่องจากการจัดการเรียนร่วมนั้นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูผู้สอนทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้ เรียกว่า ความร่วมมือร่วมกัน (Collaboration)

2.2) การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดขึ้นซึ่งขณะทำงาน จะต้องมีแผนงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจนอาจจัดทำเป็นปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เดือน ปี ของการเริ่มต้นปฏิบัติงานและกำหนดวันสิ้นสุดเพื่อจะได้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

2.3) การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบตนเองนั้นต้องมีฐานข้อมูลในการวัดอย่างชัดเจน ขณะทำงานต้องกำหนดองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดรวมทั้งเกณฑ์ในการชี้วัดที่ชัดเจน ขณะทำงานอาจกำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการประเมิน ผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

2.4) การปรับปรุงแก้ไข (Action) การปรับปรุงแก้ไขเกิดจากการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานจากการประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5) การรายงานผลการประเมิน ขณะทำงานจะต้องจัดรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) กำหนดแบบการนำเสนอและรูปแบบการเผยแพร่ โดยต้องเผยแพร่ให้บุคลากรทุกกลุ่มและทุกคนรับทราบ

แผนภูมิ 2 วงจรการปฏิบัติงาน

ที่มา: สุวิมล ว่องวานิช, 2543 : 36

3) กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้น จะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม การประชุมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรกที่คณะกรรมการประกันคุณภาพ การจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้รับทราบ โดยมีวิธีการดังนี้

3.1) จัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน ซึ่งควรจัดเป็นระยะๆ แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3.2) จัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลทั่วไปได้รับทราบ

3.3) จัดประชุมครู/ ผู้ปกครอง/ นักเรียน เพื่อให้รับทราบในเรื่องการประกันคุณภาพของการจัดการเรียนร่วม

3.4) จัดอบรมครูให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษโดยอาจเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย

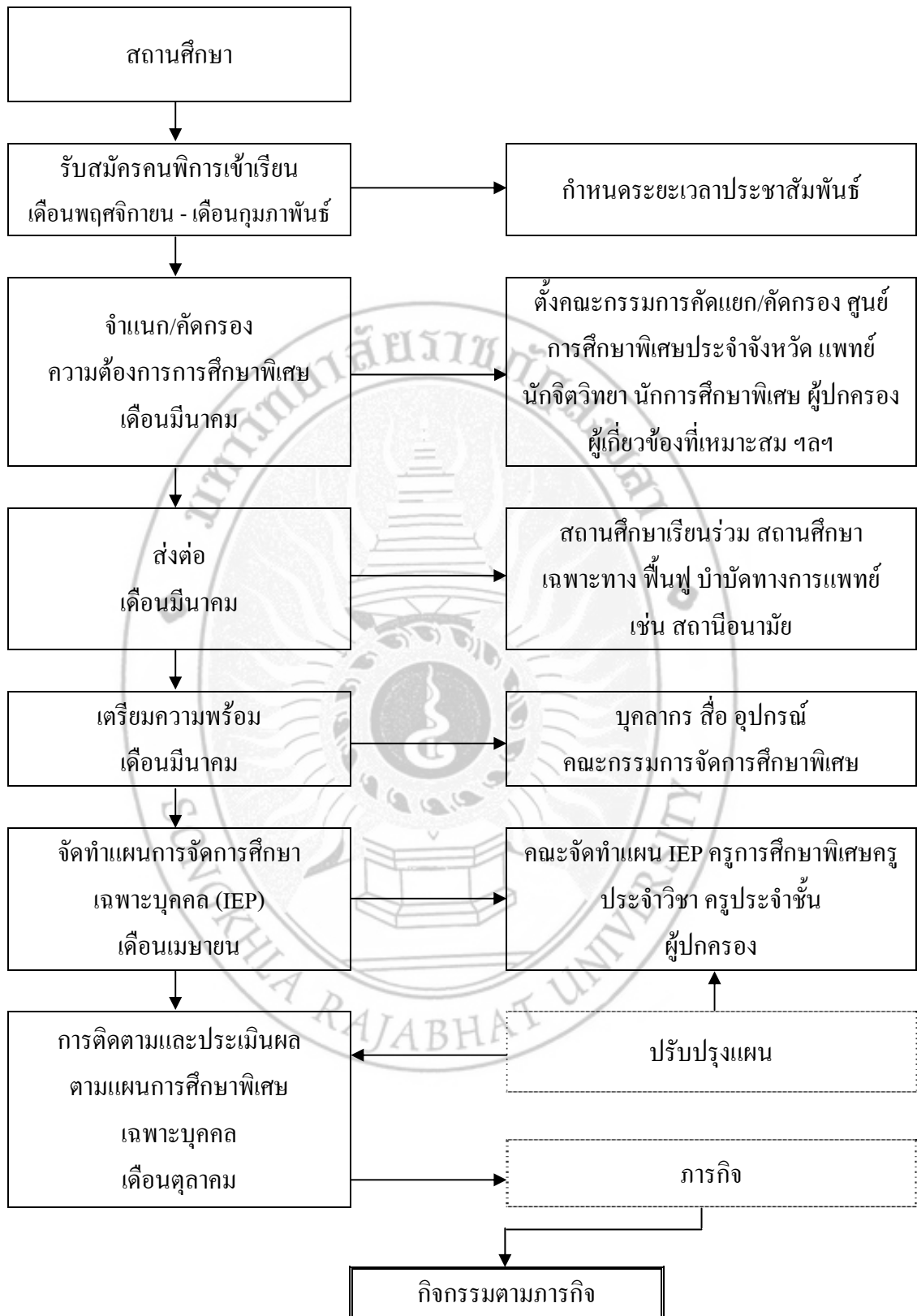
3.5) ส่งครู/ บุคลากรไปอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการความรู้ในด้านการจัดการเรียนร่วม การศึกษาพิเศษ ตามหน่วยงานต่างๆ

3.3.9 การรับนักเรียนพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่องเข้าเรียนปฏิบัติงาน การรับคนพิการ (คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, 2543: 38 - 39)

ตาราง 1 ปฏิทินการรับคนพิการ

เดือน	การปฏิบัติงาน
พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์	สถานศึกษาประกาศรับสมัครคนพิการเข้าเรียนโดย ประชาสัมพันธ์และแจ้งระยะเวลาให้ทราบโดยทั่วกัน
มีนาคม	1. จำแนกและคัดกรองคนพิการตามความต้องการจำเป็นโดย ร่วมมือและประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด แพทย์ นักการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่เหมาะสมเป็นต้น 2. ส่งต่อคนพิการเข้ารับการศึกษาตามความสามารถและ ความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึง ความสะดวกและใกล้บ้านเป็นสำคัญ และประสานงานกับ สถานพยาบาลเพื่อส่งต่อเข้ารับการฟื้นฟู บำบัดในกรณีที่ทำเป็น
เมษายน	1. เตรียมความพร้อมในด้านความรู้หรือเจตคติให้กับบุคลากร เช่น ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ ที่เกี่ยวข้องโดยการอบรมหรือประชุม 2. เตรียมพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์ที่ทำเป็นในการจัดการเรียน การสอน 3. จัดแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน
พฤษภาคม	1. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ได้ จัดทำไว้เพื่อพัฒนาคนพิการให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ 2. ติดตามและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อเป็นการประกันคุณภาพว่าการศึกษาและการบริการที่คน พิการได้รับมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคน พิการแต่ละบุคคล

ที่มา: คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา (2543: 38 - 39)

ภาพ 1 ปฏิทินงานการรับคนพิการเข้าเรียนในโรงเรียนเรียนร่วม

ที่มา: เบญจจา ชลธารันนท์, 2546 : 6

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการบริหารจัดการเรียนร่วมด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities) หมายถึง การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมแก่นักเรียนที่มีความบกพร่อง การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ และหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อสอนทักษะที่จำเป็นแก่นักเรียนที่มีความบกพร่อง 2) การจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 3) การวัดผล ประเมินผล และการรายงานผล เพื่อทราบความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความบกพร่อง โดยการสรุปผลจากแผนการสอนเฉพาะบุคคล 4) การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องเรียนร่วม เช่นเดียวกับการประกันคุณภาพของการเรียนการสอนนักเรียนปกติ

3.4 เครื่องมือ (T: Tools)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมือดังกล่าวหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

3.4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ ว่าโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

3.4.2 งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ เพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความบกพร่อง

การสรรหาแหล่งเงินทุน อาจได้มาจากงบประมาณ จากต้นสังกัด และอื่นๆ ดังนี้ 1) งบประมาณประจำปีของโรงเรียนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ชมรม/มูลนิธิ/สมาคม 3) องค์กรเอกชน 4) ชุมชน 5) ผู้ปกครอง 6) การจัดกิจกรรมหาทุน ควรจัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง 7) การจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนต้องมีการประชุมวางแผนในการใช้จ่ายเงิน และมีการจัดสรรงบประมาณ (เงินนอกงบประมาณ) ซึ่งได้จากหน่วยงานอื่นๆ ที่ให้การสนับสนุน หรือจากการหาทุนของโรงเรียนเอง 8) ระบบบัญชีและการตรวจสอบ โรงเรียนจะต้องมอบหมายให้อาจารย์ 1 คน ทำหน้าที่ดูแลบัญชีรายรับรายจ่าย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการเรียนร่วม ตรวจสอบทุก 1 เดือนและนำเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นขั้นตอนสุดท้าย 9) การวิเคราะห์

งบประมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้ วางแผนในการใช้จ่ายเงิน / วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินก่อนใช้จริง / นำไปใช้ / วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินหลังการใช้จริง / ประเมินการใช้จ่ายจริง

3.4.3 ระบบการบริหารจัดการ หากโรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่มีความบกพร่อง เข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการโรงเรียนควรมีผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความบกพร่องเข้าร่วม ในคณะกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความบกพร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมเพื่อเสนอผู้บริหาร โรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียน กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วม แทนหัวหน้าโครงการทำหน้าที่ประสานงานและเลขานุการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม 1 คน แต่งตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประมาณ 5 - 7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการเป็นประธาน และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่อง ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่เกี่ยวข้อง และพ่อหรือแม่ของเด็กร่วมเป็นกรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษ เป็นผู้ประสานงานในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.4.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 เป็นเครื่องมือในการกำหนดให้นักเรียนที่มีความบกพร่อง มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วม และกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กทั่วไปต่อคน

3.4.5 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง ใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคโนโลยี ที่ผู้ที่มีความบกพร่องทุกประเภทใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่างๆ ออกมาได้ อาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน

หรือระดับสูงก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป เช่น โทรศัพท์ ที่หน้าปัดมีตัวเลขและตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้คนที่เห็นเลือนรางเห็นได้ชัดเจนขึ้น

3.4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อม เครื่องมือโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม เพื่อช่วยให้คนที่มีความบกพร่องแต่ละประเภทได้รับการศึกษาโดยสะดวก และสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

3.4.7 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หรือเครื่องมือช่วยให้นักที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้น

3.4.8 บริการ หมายถึง บริการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

3.4.9 คำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือเสียง สำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นต้น

3.4.10 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้

3.4.11 ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษ ในระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูเดินสอน ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนพิเศษ ในโรงเรียนทั่วไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารจัดการเรียนร่วม ด้านเครื่องมือ (T: Tools) หมายถึง การจัดการสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ 1) นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการฯ 2) ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2545 - 2549 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 ฯลฯ 3) บุคลากร ได้แก่ผู้บริหาร ครูอาจารย์ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการฯ 4) หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ สมาคม ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการ 5) งบประมาณ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการ โดยปกติจะได้รับจากหน่วยงาน ต้นสังกัด ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน สถานศึกษาจำเป็น

จะต้องแสวงหาความร่วมมือในการสนับสนุนงบประมาณด้านการเงิน สื่อ เทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทุกประเภท จากสถาบัน องค์กรเอกชนและจากบุคคลทั่วไป

4. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

ในปีพ.ศ. 2547 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มอบหมายให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมในสังกัด จัดการเรียนร่วม สำหรับ คนพิการขึ้น โดยวางแผนทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษา นำร่อง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ศูนย์สารสนเทศการศึกษาเพื่อคนพิการ, 2548) ได้จัดการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียน (สุกัญญา รัตนสังข์, 2547: 6) ดังนี้

4.1 เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

4.1.1 โรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอยู่

4.1.2 ผู้บริหาร โรงเรียนมีความมุ่งมั่นและพร้อมรับนโยบายที่จะดำเนินงาน โดยใช้ โครงสร้างซีท (SEAT) และการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน

4.1.3 โรงเรียนมีจำนวนและประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบ

4.1.4 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ซึ่งมีความรู้พื้นฐานทางด้านการศึกษาพิเศษอย่างน้อย 1 คน

4.1.5 โรงเรียนได้รับการคัดเลือก โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัดร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4.1.6 โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกต้องกระจายอยู่ทุกจังหวัดๆ ละ 2 อำเภอ อำเภอละ 1 โรงเรียน สำหรับสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลาให้จัดทุกอำเภอ อำเภอละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 390 โรงเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม คือ โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัดร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีการจัดตั้งเพื่อให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ซึ่งเหมาะสมกับสภาพทางสังคมที่ต้องการให้มีการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความบกพร่องทุกประเภทที่สามารถเรียนร่วมกับผู้อื่นได้ โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอยู่

พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนร่วมกับผู้อื่น ได้ตามศักยภาพของตน มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

5. การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ช่วยเหลือตนเองได้และใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: คำนำ)

5.1 การจัดเตรียมอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ที่จะต้องเลือกและจัดเตรียมให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท อาคารเรียนสำหรับชั้นเรียนร่วม การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ จึงใช้ชั้นเรียนปกติได้ กรณีเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ซึ่งต้องใช้กายอุปกรณ์หรือเก้าอี้ล้อเลื่อน ต้องจัดชั้นเรียนไว้ชั้นล่างของอาคาร มีห้องน้ำห้องส้วมเฉพาะและมีทางลาดขึ้น - ลง

ห้องบริการพิเศษ เช่น ห้องแก้ไขการพูด ห้องกายภาพบำบัด และห้องกิจกรรมบำบัด ห้องเสริมวิชาการ (Resource room) เป็นห้องขนาดเท่ากับห้องเรียน หรือมีขนาดเล็กและขนาดใหญ่กว่าห้องเรียนได้ มีเครื่องมือ และอุปกรณ์ ตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ห้องน้ำห้องส้วม ควรเพิ่มห้องน้ำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์หรือเก้าอี้ล้อเลื่อนอย่างน้อย 1 ห้องในอาคารที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมอยู่

ทางลาด ขึ้น - ลง สำหรับเด็กที่ใช้เก้าอี้ล้อเลื่อนหรือ ไม้ค้ำยัน และควรมีราวจับอย่างน้อยหนึ่งข้าง

5.2 การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากรในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ให้พร้อมที่จะยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วมอย่างเพียงพอ และเข้าใจการปฏิบัติงาน ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนเพื่อเสริมงานเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการมีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บริหาร มีคุณสมบัติดังนี้
  - 1.1 ต้องมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาพิเศษ
  - 1.2 มีหลักในการบริหารจัดการเรียนร่วม
  - 1.3 ทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน
  - 1.4 จัดหาบริการสนับสนุนเพื่อเสริมงานเรียนร่วม
  - 1.5 ส่งเสริมให้กำลังใจในการปฏิบัติ

- 2) ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ/ครูประจำวิชา มีคุณสมบัติดังนี้
  - 2.1 ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐานและวิธีสอนเด็กที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในชั้นของตน
  - 2.2 ควรเข้าใจวิธีการประสานงานกับบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.3 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และยอมรับให้ เข้าเรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งโรงเรียน

- 3) ครูประจำชั้นพิเศษ มีคุณสมบัติดังนี้
  - 3.1 เป็นครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ หรือได้รับการฝึกอบรมทางการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะ
  - 3.2 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม
  - 3.3 มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และมีความต้องการพัฒนาตนเอง
  - 3.4 มีความตั้งใจในการสอน

- 4) ครูเสริมวิชาการ มีคุณสมบัติดังนี้
  - 4.1 เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในห้องปกติ
  - 4.2 เป็นผู้ประสานให้คำแนะนำครูให้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ถูกต้อง

5.3 การจัดเตรียมนักเรียนพิเศษ

- เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะจัดเข้าเรียนในชั้นเรียนร่วมมีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่
- 5.3.1 เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมหรือ ได้พัฒนาความสามารถมาแล้ว เช่นการฝึกพูดสำหรับเด็กหูตึง การฝึกอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
  - 5.3.2 เด็กที่เข้ามาเรียนตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ โดยผู้ปกครองไม่รู้ว่าเด็กของตนเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5.3.3 เด็กที่ได้รับการส่งต่อมาจากหน่วยงานอื่นๆ เช่นแพทย์ มูลนิธิหรือสถานสงเคราะห์ ต่างๆ เพื่อการเรียนร่วม เด็กกลุ่ม 2 และ 3 ที่ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเรียนจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

5.4 การจัดเตรียมนักเรียนปกติ

5.4.1 ให้ความรู้และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ามาเรียนร่วม

5.4.2 มีความเข้าใจและวิธีการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกต้อง

5.4.3 มีเจตคติที่ดียอมรับและมองเห็นคุณค่าความสามารถของเด็กที่มีความต้องการ

พิเศษ

5.5 การจัดเตรียมผู้ปกครอง มีการดำเนินการ มีดังนี้

5.5.1 การประชุมพิเศษผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียน

5.5.2 มีการนัดหมายและพบปะเป็นระยะเพื่อชี้แจงพัฒนาการของเด็ก

5.5.3 สนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมในรูปแบบของอาสาสมัคร

5.5.4 สนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกลุ่ม ตั้งสมาคมผู้ปกครอง - ครู

ซึ่งเนื้อหาที่ผู้ปกครองควรทราบ มีดังนี้

- 1) สิทธิมนุษยชนที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับ
- 2) แนวทางที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 3) ระเบียบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4) แนวการสอนและแนวการประเมินผลการเรียน
- 5) บทบาทของผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียน
- 6) รายชื่อสถานที่สถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการแก่

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5.6 การจัดเตรียมแผนการสอนและโครงการสอน

เด็กที่ส่งเข้าเรียนร่วมจะเรียนหลักสูตรเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เนื่องจากความต้องการพิเศษ ทำให้ไม่สามารถเรียนบรรลุได้ทุกจุดประสงค์ จึงจำเป็นต้องตัดสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ออกและเพิ่มเติมสิ่งที่จำเป็นอื่นเข้าไป ฉะนั้นการจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้เรียนตามความสามารถและได้รับการบริการพิเศษตามความเหมาะสม

5.7 การจัดเตรียมการวัดและประเมินผล

5.7.1 การวัดและประเมินผล จะต้องแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปรวมกับเด็กปกติ

5.7.2 การวัดผลจะต้องสอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนรายละเอียดกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งครูผู้สอน จะทำไว้ก่อนเปิดภาคเรียนแรก

5.7.3 ในกรณีที่เรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเนื้อหาครบถ้วนเช่นเดียวกับเด็กปกติ โดยไม่มีการยกเว้นการวัดและประเมินผลให้ใช้ตามเกณฑ์เด็กปกติ

5.7.4 ในกรณีที่ได้รับการยกเว้นจุดประสงค์การเรียนรู้บางจุดประสงค์และยกเว้น เนื้อหาบางเนื้อหา การวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษา เฉพาะบุคคลสำหรับเด็กแต่ละคน

5.7.5 จะต้องปรับปรุงวิธีวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ควรมี การจัดเตรียม อาคารสถานที่ บุคลากร ผู้บริหาร ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ/ครูประจำวิชา ครูประจำชั้นพิเศษ ครูเสริมวิชาการ การจัดเตรียมนักเรียนพิเศษ การจัดเตรียมนักเรียนปกติ การจัดเตรียมผู้ปกครอง การจัดเตรียมแผนการสอนและ โครงการสอน และการจัดเตรียมการวัด และประเมินผล เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมมีประสิทธิภาพสูงสุด

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นการสนับสนุนฐานความคิดในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้ โครงสร้างซีท (SEAT) เป็นฐานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดสงขลา ให้ได้ข้อมูลมา กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม และการ บริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท รายละเอียดดังนี้

6.1 งานวิจัยในประเทศ

พัชรี จิวพัฒนกุล (2538 อ้างถึงใน สดศรี สุทธการ, 2547: 38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มของการจัดการศึกษาพิเศษของไทยในปีพุทธศักราช 2538 ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1) ด้านนโยบาย ต้องมีการกำหนดแผนพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไรให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2) ลักษณะการจัดการศึกษาพิเศษ รัฐจะต้องสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นในระดับชั้นเรียนในหลายรูปแบบ

3) มาตรฐานในการจัดการศึกษาพิเศษ มีคณะกรรมการจากหน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาพิเศษกำหนดแนวทางในการจัดหลักสูตรแกนกลาง การนิเทศติดตามประเมินผล การผลิตและการพัฒนาบุคลากร และการจัดอาคารสถานที่ให้สอดคล้องโดยสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

4) ส่งเสริมให้พ่อ แม่ และผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพิเศษมากขึ้น ในชุมชนของตนและช่วยสนับสนุนประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรู้จัก รักและเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

5) คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ เป็นผู้มีสุขภาพ ร่างกายสมบูรณ์ รู้จักแสวงหาความรู้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสุขภาพจิตดี มีลักษณะเป็นผู้นำ ช่วยเหลือตนเองได้และปรับตัวอยู่ในสังคมได้ตามศักยภาพ

นิลบล ทูรานุกาพ (2540 อ้างถึงใน วิระพงษ์ เทียมวงษ์, 2547: 71) ได้ศึกษาเรื่องการประเมิน โครงการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการพัฒนา รูปแบบการ จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการในด้านกระบวนการบริหาร วิธีการคัดแยกเด็ก การจัดโปรแกรมเสริมหรือกิจกรรมพิเศษให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ และประเมินประสิทธิผลของโครงการ ผลการศึกษาพบว่าการจัดโครงสร้างการบริหาร การจัดบุคลากรประจำโครงการ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การติดตามประเมินผลและการสนับสนุนด้านงบประมาณความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นด้านการวางแผนโครงการอยู่ในระดับมาก สำหรับการประเมินด้านการปฏิบัติงานตามโครงการในเรื่องกระบวนการคัดแยกเด็ก การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการสำรวจเด็กในเขตบริการของโรงเรียนมาก เป็นอันดับหนึ่งและการจัดประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือคัดแยกวินิจฉัยเด็กเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนการประเมินด้านการจัดโปรแกรมเสริม หรือกิจกรรมพิเศษให้แก่เด็กที่เรียนร่วมนั้น การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความคิดเห็นของผู้ปกครองเห็นว่าโครงการเรียนร่วม มีประโยชน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 ข: 90 - 97) ได้วิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการพบว่า หน่วยงานต่างๆ ได้ปรับหลักสูตร พัฒนาและฝึกอบรมครูและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเอื้อให้กับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่วนปัญหาอุปสรรคงบประมาณที่ได้รับ ไม่สอดคล้องกับจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ารับการศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามเป้าหมายนโยบายทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวในการดำเนินการต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสม ขาดการเตรียมพร้อม ครู และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษาพิเศษไว้ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทำให้จำนวนครูต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสูงกว่าเกณฑ์ ส่วนด้านคุณภาพมีการจำแนกความบกพร่องและส่งต่อเพื่อการศึกษาควบคู่กับการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และสถาบันราชภัฏทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นและศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถได้รับประโยชน์จากการศึกษาพิเศษมากขึ้น

ราไพพร สาระโบก (2543: 96) ได้ศึกษาทัศนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนศึกษาพิเศษ ประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดกองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดภาคใต้ พบว่า ระดับทัศนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนศึกษาพิเศษประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทัศนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนศึกษาพิเศษ ประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการพัฒนาบุคลากรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทัศนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนศึกษาพิเศษ ประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมศักดิ์ ชุ่มกลัด (2544: 113 - 115) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่าสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนเรียนร่วม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมส่งเสริมตามทัศนะของครูผู้สอนใน โรงเรียนเรียนร่วม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเรียนร่วมจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมการพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนร่วม พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเรียนร่วมที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีผลการดำเนินงาน

ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ของผู้บริหารที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมมีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านกิจกรรมส่งเสริมของโรงเรียนเรียนร่วม จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษของครูผู้สอนพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมส่งเสริมของโรงเรียนเรียนร่วม ที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีผลการดำเนินงานที่แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมส่งเสริมของครูที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ มีผลการดำเนินงานที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยครูที่ผ่านการอบรม มีสภาพการดำเนินงานสูงกว่าครูผู้สอนที่ไม่ผ่านการอบรม ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของโรงเรียนเรียนร่วมด้านการบริหารจัดการควรจัดฝึกอบรมให้กับครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนอย่างทั่วถึงมากที่สุด ด้านการจัดการเรียนรู้ควรจัดการฝึกอบรมครูผู้สอน เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมากที่สุด ด้านกิจกรรมส่งเสริมควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย และมีความยืดหยุ่นมากที่สุดด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ควรจัดประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเรียนร่วมแก่ผู้ปกครองทุกคนมากที่สุด

อภิสิทธิ์ เดชะกำภู (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้รับผิดชอบโครงการและศึกษานิเทศก์ พบว่า โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีปัญหาสูงสุดในแต่ละด้าน คือการนิเทศการศึกษา ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนมักไม่เชิญนักวิชาการเฉพาะมาช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิเศษ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับด้านการบริหารจัดการ คือ จำนวนงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ และสำหรับด้านการวัดประเมินผล คือ โรงเรียนไม่ค่อยจัดให้มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลเด็กพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 อ้างถึงใน สุกัญญา รัตนสังข์, 2547: 38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการยังไม่ทั่วถึง บุคลากรผู้มีคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษโดยตรงในโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบเรียนร่วมมีน้อยมาก สักภาพ

ความพร้อมของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ หลักสูตรและการสอน ความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานเป็นตัวแปรที่แสดงศักยภาพที่เป็นคุณภาพของผลการดำเนินงานในมิติเดียวกัน

สมศรี พนมวิจิตร (2546: 89 - 91) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับ เด็กปกติมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหา อยู่ในระดับมาก และด้านการวัดผลและประเมินผลมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ที่จำแนกตามขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษต่างกัน มีปัญหา การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็ก ปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่จำแนกตามเพศต่างกัน อายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และ จัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน

สดศรี สุทธการ (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพปัจจุบัน การดำเนินงานและปัญหา การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนบ้านสบคอน พบว่า สภาพโรงเรียนมีความพร้อมทั้งในด้าน บุคลากร อาคาร สถานที่ โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนที่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางปฏิรูป การศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี สภาพการดำเนินงานด้านบริหารจัดการ ได้กำหนดนโยบายการ เรียนร่วม โดยมีครูแกนนำรับผิดชอบโครงการมีการเตรียมความพร้อมดี

สรวิทย์ ดอกกุหลาบ (2548: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทาง พัฒนาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการ จัดการเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้านทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ครู นักเรียนปกติทั่วไป และ นักเรียนพิการ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน นักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการมีความเห็นว่ามีปัญหาอยู่ใน ระดับมาก ส่วนครูมีความเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบปัญหาและแนวทาง พัฒนาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ครูที่จำแนกตาม

ประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษ ต่างกัน ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่จำแนกตามอายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรีไม่แตกต่างกัน

นิษฐา ทองจันทร์ (2549: 115) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความต้องการของครูที่มีประสบการณ์การทำงานการจัดการศึกษาพิเศษที่แตกต่างกัน และผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต่อการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาเป็นรายด้าน 6 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ และด้านการจัดทำหลักสูตรและการนำไปใช้ตามลำดับ พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันยังไม่มีความพร้อมในหลายด้าน เช่น ด้านบุคลากร มีครูที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเพียงร้อยละ 14.49 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนพิเศษเรียนรวม ด้านการนิเทศ การศึกษายังมีครูการศึกษาพิเศษ และศึกษานิเทศก์เฉพาะด้านไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนร่วมกันของเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังมีน้อย และการขอความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังมีน้อย เป็นต้น ตลอดจนด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับ เครื่องมือ อุปกรณ์และอาคาร สถานที่ เช่น ห้องเรียนยังไม่มีปรับปรุงให้เหมาะสมกับลักษณะความต้องการของเด็กแต่ละประเภท ผู้บริหารและครูอาจยังมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนรวม ว่าเป็นภาระของโรงเรียนที่ต้องปฏิบัติตามนโยบาย เมื่อต้องดำเนินการ จึงมีความต้องการให้มีทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างเพียงพอต่อความต้องการเด็ก ในสถานะเช่นนี้ ควรสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริหาร ครู ให้เห็นถึงความสำคัญ และยินดีจัดการเรียนรวม ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีของผู้ปกครองและเด็กปกติ ให้มีความเข้าใจต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

วิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม ภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ

มาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเครื่องมือ และด้านกิจกรรมการเรียนสอน 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ภายใต้ โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงการซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วม ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงการซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญยกเว้นด้าน T - tool (เครื่องมือ) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการศึกษางานการวิจัย ทฤษฎี หลักการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม งานวิจัยในประเทศ พบว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมยังมีสภาพปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านการวางแผน การประสานงาน ปัญหาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน คุณลักษณะของครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ การนิเทศ และการประเมินโครงการ การจัดทำแผนพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนร่วม การวิจัยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริหารในแต่ละด้าน ซึ่งยังขาดแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม การบริหารจัดการเรียนร่วมในประเทศไทย ควรได้รับการพัฒนาอีกหลายด้าน เช่นด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร สื่อการเรียนการสอน การนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การจัดทำหลักสูตรสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

อีแวนส์ (Evans, 1998. อ้างถึงใน สุพล หงษชาติ, 2546: 27) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา พบว่าผู้ปกครองเด็กมีความเห็นว่าโครงการเรียนร่วมเป็นโครงการที่อำนวยความสะดวกทางการศึกษา แก่เด็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อการเรียนร่วม

รีเดล (Riedel, 1991: 1164. อ้างถึงใน กมล ดาระสุวรรณ, 2545: 28) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ของนักการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของโรงเรียนในรัฐเวอร์จิเนีย ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีการรับรู้ในทางบวกสูง ส่วนนักการศึกษาทั่วไปมีการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นไปในลักษณะที่ว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเห็นวาระระดับการสนับสนุนทางการบริหารทรัพยากรหรือบริการที่ได้รับ การวางแผนการสอน และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอน เป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนร่วม

เฟต อัวซิเย่ ปงซอฟต์ มาร์ค (Faite Royjier poncefonte Mack, 2006: 6. อ้างถึงใน สุกัญญา รัตนสังข์, 2547: 50) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกา ที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมพบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนร่วมและจะจัดได้ดี หากจัดเป็นระบบ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารและมีการฝึกอบรม สำหรับความรู้ในเรื่องการเรียนร่วมพบว่า มีครูร้อยละ 33 ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยครูส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ ความหมายทางการศึกษาพิเศษ เช่น IEP และครูยังไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอ ในเรื่องการจัดการศึกษาให้กับเด็ก โดยครูระดับประถมศึกษาได้รับการฝึกอบรมมากกว่าครูระดับมัธยมศึกษา

สเดฮาน (Satahan, 2001. อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำลือ, 2546: 63) ได้ศึกษาผลของการประเมิน โปรแกรม การสอนสำหรับนักเรียนออทิสติก โดยใช้วิธีการประเมินทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้หาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในการใช้แผนการสอน กับการใช้ทฤษฎีของครูผู้สอน จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนด โครงสร้างที่สมบูรณ์ของแผนการสอนโดยรวมจากครู จำนวน 12 คน พยายามกำหนดโครงสร้างแผนการสอนอย่างมีเหตุผล แสดงให้เห็นว่าครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการประเมินโปรแกรมการสอน สำหรับนักเรียนออทิสติก ทั้งทางรูปธรรม นามธรรม และแผนเฉพาะบุคคล และการอบรมที่เป็นอิสระซึ่งผู้วิจัยแนะนำว่า ควรมีการสร้างแผนนำร่อง เพื่อประเมินผลโปรแกรมต่อไป

วิลเลียมส์ (Williams, 1998. อ้างถึงใน สมศักดิ์ ไชยโชติ, 2550: 69) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรับรู้ของครูในชั้นเรียนปกติในเรื่องการเตรียมตัวเพื่อทำงานในชั้นเรียนร่วมในฐานะ

เป็นรายวิชาที่เตรียมก่อนการเข้าปฏิบัติงาน พบว่าครูที่จะปฏิบัติงานในชั้นเรียนร่วมของเด็กพิการกับเด็กปกติจะต้องมีความเข้าใจ ความต้องการของเด็กเป็นอย่างดี

ที่โจโครวาโดโก (Tjokrowardogo , 1989. อ้างถึงใน วีระพงษ์ เทียมวงษ์, 2547: 83) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความต้องการจำเป็น และปัญหาของโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษาในจาร์การ์ตาร์ และจอร์จาร์การ์ตาร์ในเกาะชวา และความเป็นไปได้ในการใช้การนิเทศการสอนตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการรวบรวมจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน อาจารย์ใหญ่ ผู้นิเทศทางการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่งและรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมของทั้ง 3 โรงเรียนพบว่าคุณลักษณะของโรงเรียนเรียนร่วมมีดังนี้

- 1) มีครูให้คำแนะนำปรึกษาทางการศึกษาพิเศษ
- 2) มีการสนับสนุนเฉพาะเกี่ยวกับเครื่องมือและสื่อการสอนพิเศษ
- 3) มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมอยู่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและความต้องการจำเป็นมีดังนี้ 1) หลักสูตร 2) แหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครู 3) สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม 4) งบประมาณ 5) ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนร่วม 6) การติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารในระดับสูงที่รับผิดชอบการดำเนินงานการเรียนร่วม ควรจัดโดย ผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นิเทศทางการศึกษาในโครงการเรียนร่วม/ผ่านการเยี่ยมโรงเรียนและชั้นเรียน/ ผ่านการประชุมประจำของบุคลากรในโรงเรียน/ผ่านบรรยากาศการทำงานร่วมกันในโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า ด้านผู้บริหารมีการรับรู้ในทางบวก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยอมรับโครงการเรียนร่วมว่าเป็นโครงการที่อำนวยความสะดวกทางการศึกษาแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านครูผู้สอนระดับประถมมีความรู้และได้รับการฝึกอบรมมากกว่าครูผู้สอนระดับมัธยม คุณลักษณะของโรงเรียนเรียนร่วมที่ดีควรประกอบด้วย ครูที่มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน หรือมีครูการศึกษาพิเศษ มีสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีหลักสูตร งบประมาณ แหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ และครูผู้นิเทศโครงการควรมีการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงาน โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยคัดเลือกโรงเรียนในสังกัดที่มีความพร้อมเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม และได้นำโครงสร้างซีทมากรอบในการบริหารจัดการเรียนร่วม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจในประเด็นการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทเป็นฐาน ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา โดยกำหนดเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านนักเรียน (S: Student)
  - 1.1) การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษา
  - 1.2) การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปให้เปิดใจยอมรับความบกพร่องของเพื่อนนักเรียนและยินดีให้ความช่วยเหลือนักเรียนพิเศษเรียนร่วม
  - 1.3) ด้านสภาพแวดล้อมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องบางประเภท เช่น บกพร่องด้านร่างกาย จำเป็นต้องนั่งรถเข็น เป็นต้น
2. ด้านสภาพแวดล้อม (E: Environment)
  - 2.1) กายภาพ คือ สภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ไปที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน
  - 2.2) บุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้อง เช่น บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities)
  - 3.1) การบริหารจัดการหลักสูตร
  - 3.2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
  - 3.3) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
  - 3.4) การตรวจสอบทางการศึกษา
  - 3.5) เทคนิคการสอน
  - 3.6) การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน
  - 3.7) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใน ภายนอกสถานศึกษา และชุมชน
  - 3.8) การประกันคุณภาพ
  - 3.9) การรับนักเรียนที่มีความบกพร่องเข้าชั้นเรียน
  - 3.10) การจัดตารางเรียน
  - 3.11) การประสานความร่วมมือ
  - 3.12) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงงาน
4. ด้านเครื่องมือ (T: Tool)
  - 4.1) โยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ
  - 4.2) งบประมาณ
  - 4.3) ระบบบริหารจัดการ
  - 4.4) กฎกระทรวง
  - 4.5) เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก
  - 4.6) สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก

- 4.7) สื่อ นวัตกรรม
- 4.8) บริการ
- 4.9) ตำรา
- 4.10) ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
- 4.11) ครูการศึกษาพิเศษ

